

(34) »Kolikokrat moram ponoviti, da ne zamujajte?«

Vprašanje namreč ni pravo, temveč retorično vprašanje, ki ne zahteva odgovora, ampak deluje le preko svojega učinka, ki bi ga v tem primeru lahko opredelili kot grajo. Od učencev učitelj niti ne pričakuje niti ne zahteva (celo ne dovoli, ker bi bilo to lahko celo žaljivo!) odgovora, ki bi v normalni komunikaciji pomenil pogoj nadaljnje uspešnosti komunikacije.

In nenazadnje gre lahko tudi za navidezno kršitev maksime načina, in sicer:

(35) »Zanimiv odgovor«,

ki lahko izraža dvoumnost, ker se lahko pridevnik »zanimiv« uporabi v primerih pravilnosti ali pa tudi (vljudnega ali zafrkljivega) posredovanja nepravilnosti odgovora.

V vseh štirih interpretacijah smo zapisali, da gre za navidezno kršenje maksim, to pa zato, ker jih govorec pravzaprav upošteva. Hkrati je namreč na implicitni ravni povedal še nekaj več – izrazil je svoj (ne)vljudnostni odnos do govorca. Če upoštevamo (generiramo) ta dodatni (implicitni) pomen, potem je izjava (32) povsem relevantna, saj iz spoštovanja učitelj reditelju ni želel ukazovati kot prvošolcu; ni izjava (33) prav nič premalo informativna, ker noče kategorično zanikati pravilnosti odgovora, saj bi to prineslo tudi učinek pripisovanja nesposobnosti; ima izjava (34) jasen odgovor, ki se ga zavedajo tako učitelji kot učenci, namreč prevečkrat; in je izjava (35) izražena na povsem sprejemljiv način, če seveda v primeru nepravilnega odgovora upoštevamo, da je hotel govorec hkrati izraziti tudi siceršnje spoštovanje in neogrožanje govorca.

Značilnosti uporabe vljudnostnih strategij v pedagoškem diskurzu

Primere smo sicer zaradi preglednosti ob natančnejši opredelitvi razdelili v tri sklope, po vzorcu vljudnostne teorije Brownove in Levinsona (1987), vendar pa imajo v pedagoškem kontekstu vsi naslednjo skupno značilnost, ki bi jo lahko interpretirali kot temeljno: *vse strategije predvsem uravnavajo sodelovalnost oz. uspešnost komunikacije. Pomenijo torej enega temeljnih dejavnikov uspešnosti učnega procesa.*

Večini bralcev so se navedeni primeri vljudnostnih strategij verjetno zdeli povsem običajni, vsakdanji, njihova raba pa, posledično, samoumevna.